

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

<p>Prețul Abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr. „ „ „ „ pe 1/2 an 2 „ 50 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 14 franci „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cuvinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“; cără banii de prenumerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.</p>
--	---	--

Apucături iesuitice

În numărul trecut al foi noastre am amintit de un apel și o declarațiune trimise preoțimii noastre în cauza unirii cu Roma.

Avem atât apelul, cât și declarațiunea la mână. Nu mai credem de trebuință a ne pronunța față de aceste bazaconii. Cumcă autoriul, respective autorii lor nu vor primi nici un răspuns cel puțin din partea credincioșilor noștri ne asigură articolul de mai jos. Acest articol arată destul de lămurit cum și ce gândesc oamenii noștri despre atât de mult dorita și trâmbitata unire cu Roma.

Satana ispitește

„Eară a treia oară i-a arătat de pre un munte înalt împărățiile lumestii zicând, că de i-se va înclina, toate i-le va da lui; eară Isus i-a zis: „Dute dela mine Satana! că scris este: Domnului Dumnezeuului teu să te înclini, și lui unuia să-i slujești.“

Pretinsul urmaș al lui Petru cel cu pretinsă dragoste sântă și cu dubioasele simțăminte apostolești, amefit de utopia de a fi cap tuturor bisericilor prin sub alterni sei tulbură liniștea și pacea păstorilor bisericii drept-credincioase răsăritene într'un mod, ce-i caractericăză de minune, prin apucături jidovești.

Preoții noștri adecă au primit săptămâna trecută dela un anumit Dvorzsák János, secretariu arhiepiscopesc în Sofia, din Budapesta un apel cu text germân și magiar, pre lângă care e acľusă și o corespondență (cartă) stilisată de asemenea în amendoauă limbile.

Apelul susține, că numai biserica apuseană e singură mântuitoare, că prelații bisericeii (care prelați?) sunt desbinați numai pentru egoismul guvernărei, că prelații bisericeii orientale numai din cause materiale nu recunosc pe papa de urmaș direct al sântului

Petru, după cum episcopul roman recunoaște în prelații bisericeii orientale pe următorii apostolilor, colegii sântului Petru. Să provoacă apoi la patriarhul sârbesc mort *Angheliciu*, care a scris, că biserica orientală lucră după aceleași principii, cari în biserica apuseană sunt normative, la un preot oriental *Bottyán János* care i-ar fi scris: „Cum ne-am putea noi reintoarce în sinul bisericeii, de care noi am fost despărțiți prin vitregitatea timpului?“ Spune mai departe preceptele, pentru cari papa este locoțiitor pe pământ al lui Cristos. Susține în fine, că poporul și preoții unde locuesc împreună cu papistații ar consimți cu ei în toate, n'ar ști și nici nu vor să știe de deosebire. Aceasta o dovedește cu o epistoală a unui protopresbiter oriental Svetozar Petroviciu din Sânmiclăușul-mar., care'i scrie, că acolo catolicii de dăcenii 'și fac și iau parte la liturgii orientale și vice-verse, orientalii 'și fac slujbe și liturgii la mănăstirea rom.-catolică diu Radna etc. etc. — Și în aceste împrejurări resună vocea urmașului lui Petru pentru unirea bisericeii! Căt de bine ar fi aceasta, căci în popor și în preoțime să nutrește aceasta ideie (???)! Și autorul zice, că acel preot, care va subscrie alăturata declarațiune va căpăta un op „Lexiconul comunelor din Ungaria,“ prețul 24 coroane.

Declarațiunea amintită sună astfel:

Subscrisul verez în persoana papei dela Roma pe urmașul apostolului Petru, capul bisericeii întemeiate de Isus Cristos și celebraz o sântă liturgie pentru realizarea sântei uniuni.

Ce să zicem la toate acestea?... Sum convins, că preoții noștri vor ști unde este locul ăstui apel și al declarațiunii.

Cu toate acestea nu putem trece cu vederea și a nu ne esprima indignarea, că iesuiții și azi mai cearcă a face proseliți între bravii noștri preoți și încă pe ce căi.

Nu teama, că le va succede măcar pre unul a'l abate dela dreapta credință, m'a îndemnat a lua

cuvânt în chestiune; ci ca să-și ia un răspuns cuvenit aruncătorul de neghină în agrul Domnului.

Nimenea nu contestă adevărul, că Apostolii prin soboare au aplanat divergențele ivite între ei și credincioși, la cari soboare au luat toți cu asemenea autoritate parte, nefiind urmă de tendențe de supremație între dânsii.

În primii secolii ai creștinismului deasemenea au ținut patriarhii soboare, la cari și ei au luat parte, fiind unul ca și altul în drepturi.

Liniștea, pacea și fericirea lui Adam în raiu, nu a plăcut Satanei, ci în formă de șerpe a înșelat pre Eva, carea a sedus și pe Adam de a pécătuit. Astfel n'a plăcut Satanei nici buna înțelegere dintre păstorii bisericii creștine, ci în forma lăcomiei și a mândriei a înșelat episcopatul Romei, care la rândul său a cercat și cearcă a seduce și pre ceialalți credincioși nespurcați de Satana.

Papa se ține de următorul lui Petru în dignitate. Noi — abstrăgând dela aceea, că Petru n'a fost episcop în Roma — știm că Petru a avut dignitatea, ce or avut-o și ceialalți apostoli.

Ba mai mult, știm, că Petru a fost dintre cei rămași cel mai cu slăbiciuni. Odată s'a lăpădat de Cristos, dar pocăindu-se i-s'a ertat lui, altă-dată — după Mateiu 16, 23 Cristos i-a zis, că-i e spre sminteală, dându-i atributul de Satana.

Aci credem și noi, că în slăbiciuni, i-a urmat Papa lui Petru și că biserica dreptmăritoare, sobornicească și apostolicească ar trebui prin organele sale să-i răspundă urmașului în slăbiciuni lui Petru, ca Cristos însuș lui Petru: „Peri dela mine Satano, căci sminteală etc.“ și să-i atragă atențiunea la păcatul ce l'a comis, provocându-l că dacă în adevăr voește să ne dovedească, că-i urmașul lui Petru, să se și pocăiască ca Petru, intrând astfel în ceata fraților dreptcredincioși. Dela el depinde că uniunea *astfel* se se și săvârșască. Aducă-i aminte și cuvintele papei Grigorie I. cel Mare, care a zis: Eu susțin cu toată pozitivitatea, că ori cine se numește preot universal, sau dorește aceasta titulatură, este înainte mergătorul lui Anticrist.

Noi avem autoritățile noastre bisericesti și acestea de bună samă vor da o lecție apucăturilor iesuitice.

Constantin Liuba

Comitatul Timiș și limba română

În toate foile s'a fost publicat o telegramă din Timișoara, că domnul Ministru de culte a recercat pre Prea Sântitul nostru Episcop diecesan, ca în corespondențele cu comitatul Timiș să se folosească limba magiară. Această știre a produs senzațiune și neliniște în toate cercurile românești, precum sigur și dorința de a afla, că oare ce se va întreprinde pentru apărarea dreptului de limbă.

Cu deosebire „Dreptatea“ a apostrofat „Foaia diecesană“ zicând, că a așteptat să afle date pozitive, **de ce s'a făcut, și ce se va face.** Recunoaștem dreptul fiecărui român cu simț pentru limba și drepturile sale de a aștepta și a se nesusi să afle date pozitive, respective adevărata stare a lucrului, dară totuș ni se pare că această pretensiune a mers prea departe.

În ce privește adevărata stare a lucrului, pe baza informațiilor câștigate din isvor sigur, putem comunica Onoratului public, că da, este adevărat că domnul Ministru de culte s'a adresat Prea Sântitei Sale, în urma reprezentațiunii comitetului administrativ al Timișului, cu recercarea, ca în corespondențele cu acest comitat pe viitoriu să se folosească limba magiară, și ca să se ia dispuneri ca și organele subalterne să se folosească de această limbă. Motivele sânt, că deși decisul Nr. 141 al congregațiunii comitatense din 1869, prin carele s'a decretat și limba română de limbă protocolară, nu este rădicat, totuș dela 1873 încoace limba protocolară în acel comitat este numai cea magiară, pe lângă aceasta în statutele de organizațiune compuse pe baza articolului de lege XXI din 1886 nu s'a provăzut și un post de viconotariu pentru ducerea protocolului românesc.

Causa nu este încă rezolvită, ci e pendentă încă, aflându-se sub pertractare.

Credem că atâta este destul pentru orientarea onoratului public, carele poate fi pe deplin încrezut, că Prea Sântitul Episcop diecesan, deasemenea și Venerabilul Consistoriu precum în trecut așa și în prezent cunosc pe deplin ce sânt datori față cu interesele noastre bisericesti. Dovadă eclatantă este și împrejurarea că comitetul administrativ al Timișului s'a văzut îndemnat a recurge la sprijinul domnului ministru.

Unirea bisericilor. Zi de zi sosesc din Roma știri despre conferința episcopilor orientali catolici, cari au fost chemați la Roma, ca împreună cu papa Leo XIII să se sfătuiască asupra mijloacelor celor mai bune pentru promovarea unirii celor două biserici mari, a răsăritului și a apusului.

În cauza aceasta se află de present în Roma patriarhul melchiților *Iousef* și patriarhul sirilor *Behnam Beni* din Antiochia. Patriarhul maroniților *Hagg*, fiind foarte bătrân nu s'a putut presenta. Și-a trimis însă un reprezentant, pe *Ms. Howiek*, care

incă va lua parte. Era invitat și să aștepta să vină și Azarian patriarhul armenilor, dar n'a venit, a trimis numai un raport. Călătoria lui Roma a fost împedecată de însuș sultanul, se zice, din considerațiuni politice.

Dintre cardinali participă între alții cardinalul arhiepiscopesc de Reims (Francia) *Langénieux*, care a sosit la Roma numai la 21 Octomvrie, fiind împedecat, cum se zice, de guvernul frances tot din considerațiuni politice. Cardinalul *Langénieux* a fost delegat papal la congresul euharistic, ce s'a ținut înainte cu un an și jumătate la Ierusalim. Atunci și-a câștigat densus informațiuni despre stările bisericilor orientale.

La 23 Octomvrie, s'a ținut prima conferință, la care a presidat cardinalul *Langénieux* și s'a stabilit programul adevăratelor conferințe, ce se vor ținea sub presidiul pontifului Leo XIII. Prima dintre aceste conferințe regulate s'a ținut la 24 Octomvrie și a durat 2 oare.

Papa Leo a deschis conferința prin vorbire remarcabilă, apoi a rugat pre cei prezenți să-și exprime pe rând părerile. Între cei de față era dela congregațiunea „De propaganda fide” secretariul secțiunii pentru riturile orientale. În săptămâna viitoare se va ținea o nouă conferință.

În legătură cu aceste conferințe se vorbește, că Papa Leo XIII vrea să introducă pre patriarhii bisericilor orientale în colegiul cardinalilor, astfel, ca în conclave și ei să aibe vot la alegerea Papei.

[Dreptatea]

Proiectele bisericesti, ce le-a respins casa magnaților și care s'au pertractat earăș în dietă și au fost primite, se vor aduce în casa magnaților în discușiune pe 8 Noemvrie.

În tabăra catolică se lucră cu mare sirguintă, ca proiectele respinse odată să fie și a doaua oară respinse, ear cele primite să nu primească aprobarea prea înaltă.

Să știe, că conferința episcopilor catolici a hotărît să adreseze Maj. Sale o reprezentațiune, prin carea cere să nu se sacționeze proiectele.

Adresa din cestiune e subscrisă de toți episcopii și cu ducerea ei a fost incredințat primatele Vaszary. Adresa e de cuprins scurt. În ea se arată pericolele, la care va fi espusă biserica, dacă se vor sacționa legile și indica și actualele persecuțiuni, ce i-să fac.

Statul bisericesc catolic din Transilvania, care și-a ținut în zilele aceste ședințele în Cluj, încă a hotărît să trimeată o reprezentațiune Maj. Sale pentru a nu aproba proiectele.

În cercurile conducătoare din Budapesta însă se vorbește, că proiectele vor primi sacționarea Maj. Sale și astfel guvernul va triumfa.

Din incidentul celor doauă proiecte de legi bisericesti ce se vor presenta în luna Noemvrie naintea casei magnaților, o foaie catolică scrie: „Ne trebuie numai perseveranță pentru ca să ferim patria, tronul, biserica și poporul de marele pericol, ce le amenință. Perseveranța nu ne va lipsi, și dacă aceasta politică de hazard — ceea-ce Dzeu ferească — va dăinui până atunci, va începe din partea partidului catolic o acțiune, care va întrece totul ceea-ce s'a făcut în această direcțiune până acum și de care scelerății liberali nici idee nu pot avea.”

[Tel.]

Pecatul cel dintâiu

Prelegere din Ist. bibl.

Textul istoricoarei

1. Șerpele era cel mai viclean între toate animalele pământului. El a zis muerii: „Să poate, ca voi să nu mâncați din toți pomii grădinii?” Și a răspuns muerea: „Din toți pomii grădinii putem mânca, dară din pomul cel din mijlocul grădinii, a zis Dzeu, se nu mâncăm, nici se nu ne atingem de el, ca se nu murim.” Și șerpele a zis muerii: „Nu veți muri, ci în ziua, în care veți mânca dintrênsul, se vor deschide ochii voștri și veți fi ca Dzeu, cunoscând binele și rêul.”

2. Și vèzù muerea, că fructul pomului e bun la mâncare și frumos la vedere și de dorit, fiindcă face înțelept; și luà din fructul lui și mâncă și dete și bărbatului ei; și el mâncă.

3. Și auziră Adam și Eva voacea lui Dzeu prin grădină și se ascunseră printre arborii grădinii. Și Dzeu strigă pe Adam zicându-i: „Unde ești?” și el răspuse: „Voacea ta am auzit în grădină și m'am temut.” Și Dzeu zise: „Nu cumva ai mâncat din pomul oprit?” Adam răspuse: „Muerea mi-a dat și am mâncat.” Atunci a zis Dzeu muerii: „Pentru ce ai făcut aceasta?” Ear muerea a răspuns: „Șerpele m'a amăgit, că am mâncat.”

4. Atunci a zis Dzeu cătră șerpe: „Fiind că tu ai făcut aceasta, blăstemat se fi între toate animalele pământului. Pe pântec se te târâi și pământ se mănânci în toată vieța ta.”

Apoi a zis muerii: „Voi înmulți durerile tale;” ear lui Adam a zis Dzeu: „Blăstemat fie pământul din cauza ta, spini și polomidă se-ți producă fie și întru sudoarea feții tale se mănânci pânea ta — până ce te vei întoarce în pământul, din care ești luat.”

Și Dzeu scoase pe Adam și pe muerea lui din grădina Eden afară, ca să lucreze pământul. Și la ușa grădinii puse Ingeri cu sabie de foc.

Tratarea

Ținta: . . . cum au păcătuit oamenii cei dintâi.

I

La predarea acestei istorioare elevii trebuie să aibe idei clare despre *pecat, curușlință, bine și rău, amăgitoriu, viclean, minciuna, frică, rușine. . .*

Adam și Eva trăiau fericiți în raiu. Noi suntem urmașii lor, trăim și noi în raiu? Pentru ce nu? Elevii află ușor, că Adam și Eva vor fi fost scoși din raiu din cauza vr'unui păcat comis. Așa este! Să vedem!

II.

Predarea punctului 1. Reproducerea.

Pentru ce a oprit Dzeu mâncarea din pomul din mijlocul raiului? El a voit să vadă, dacă oamenii-l ascultă. Ce ar fi fost bine în cazul de față?

Care a fost gândul șerpelui. El a voit să seducă pe oameni la păcat. Cum a făcut el aceasta? La început să indoia, dacă Dzeu a oprit mâncarea din pom, văzând că asta nu ajută nimic a zis: *Nu veși muri, ci vè veși face înțelepți ca Dzeu.* Dar aceasta a fost o minciună, prin care voia șerpele să facă răul.

*

Oare i-a ajutat șerpelui minciuna? Ce credeți? Ascultați:

Predarea punctului 2. Reproducere.

Ascultat-a Eva de vorbele amăgitoare ale șerpelui? Și ce a făcut? Eva văzând poama atât de frumoasă, de bună și de dorit, a uitat porunca lui Dzeu și a mâncat; apoi a făcut și pe Adam să mănca. Ce trebuia Adam să facă? Să respingă pe Eva. De ce n'a făcut aceasta? Și el a uitat de Dzeu și de porunca lui. . . .

*

Oare i-a fi plăcut lui Dzeu fapta aceasta? Nu. Așa este, căci iată ce s'a întâmplat:

Predarea punctului 3. Reproducere.

Ce s'a întâmplat cu Adam și Eva după ce au mâncat din pomul oprit? Aducându-și aminte de Dzeu și de porunca lui s'au spăriat, apoi s'au rușinat, că au uitat de bunul Dzeu și de porunca lui ușoară și de aceea s'au ascuns. Dară de Dzeu nu ne putem ascunde; el îi află și-i ia la întrebare pentru păcat. Ce ar fi trebuit să răspundă Adam? Eu și muerea mea am păcătuit greu înaintea ta, Doamne, eartă-ne, că nu vom mai păcătui. Dar ce a făcut el? A încercat să se desvinovătească, aruncând toată vina pe muere. Ear muerea? Și ea a aruncat vina pe șerpe. Dară Adam nu trebuia să asculte de muere, și muerea de șerpe, ci de Dzeu.

*

Ce va fi făcut Dzeu acuma? Ascultați:

Predarea punctului 4. Reproducere.

Deci ce a făcut Dzeu? A pedepsit pe șerpe (afurisindu-l), pe muere (cu dureri), pe Adam (îngreunându-i

traiul și înmulțindu-i grijele). Pe Adam și Eva îi scoate Dzeu și din raiu. Cu ce a amenințat Dzeu pe Adam și pe Eva, dacă vor călca porunca lui? Cu moarte. Nici de aceasta nu scăpară ei, căci Dzeu le zice, că ei se „vor întoarce în pământ.”

III

Aici trebuie să se scoată la iveală:

a) *Greutatea păcatului.*

Așa dară Adam și Eva n'au păzit porunca lui Dzeu! Ei au păcătuit! Și oare numai un păcat au făcut ei? Se vedem!

Adam și Eva nu cred lui Dzeu, care le-a făcut atâta bine, ci șerpelui, dela care n'au avut nimic (*neîncrederea*); ei n'au fost mulțumiți cu ce au avut dela Dzeu, le trebuia mai mult (*neîndestulirea*); ei își însușesc lucruri străine (*furtul*); ei doriau să fie ca Dzeu (*mândria*); ei nu ascultă de Dzeu, desconsideră iubirea și porunca lui (*neascultarea, nerecunoștința*); fie care caută să se desvinovătească aruncând unul asupra altuia vina păcatului (*neîubirea aproapelui*); nu le pare rău de păcatul făcut și nu dau semne de îndreptare (*nepocăința*) . . . ș. a. m. d. se poate arăta, că Adam și Eva au călcat fie-care poruncă a decalogului

Din toate acestea se conchide la mărimea și greutatea păcatului, comis de protopărinții noștri în raiu. În scopul acesta învățătorul se mai poate provoca la *însaș porunca*, pe care a respicat-o Dzeu destul de lămurit, căci nu este tot una, dacă calcă cineva o poruncă sau o lege, pe care nu o cunoaște sau nu o cunoaște lămurit și dacă calcă o lege binecunoscută; mai departe la *urmările*, cu cari a amenințat Dzeu pe om, dacă va călca porunca, căci dela asprimea pedepsei se poate conchide la mărimea păcatului, ce se comite călcând o lege; în fine la *ușurința*, cu care se putea încunjura călcarea poruncii, căci oamenii aveau în raiu toate bunățile lumii și se puteau ușor lipsi de fructele pomului oprit.

Resumare. Păcatul comis de Adam și Eva în raiu este un păcat greu și mare.

b) *Urmările păcatului.*

1. Ce s'a întâmplat cu Adam și Eva după ce au păcătuit? Așa dar cari sunt urmările păcatului pentru Adam și Eva? Scoaterea din raiu, dureri, osteneli, lipse, morburi și moartea. Toate aceste necazuri privesc corpul omului.

Însă și sufletul omului a suferit! Înainte de păcat Dzeu se purta cu Adam și Eva ca un părinte iubitoriu cu copiii săi: îi conducea, îi învăța . . . și ei nu aveau nimic pe sufletul lor, erau veseli, fericiți; după păcat Dzeu îi părăsește (ei perd ori ce ajutoriu, *darul* lui Dzeu) ei au devenit confuși, nu știau ce să facă (li-s'a întunecat mintea), rușinea și frica le-au umplut inima și ei caută să se desvinovătească (stricarea voinții, adică înclinarea ei mai mult spre rău, decât spre bine).

Resumare. Urmările păcatului pentru Adam și Eva au fost: 1) au perdut darul lui Dzeu, 2) li-s'a întunecat mintea și stricat voința 3) au fost scoși din raiu și așa trupul lor s'a supus suferințelor și morții.

În legătură cu aceste urmări ale păcatului învățătorul poate se esplice elevilor cuvintele scripturii: „Tu nu ești un Dzeu, căruia să-i placă fărădelege, cel rău nu rămâne înaintea ta“.

2. Reflectând asupra cele zise sub 1. școlarii vor vedea, că oamenii de astăzi trăesc în condițiunile, cari a trăit strămoșii noștri după păcat. De unde vine asta? Noi moștenim prin naștere atât păcatul strămoșesc, cât și urmările păcatului. De păcatul strămoșesc ne curățim prin botez, de urmările păcatului însă nu ne putem scăpa în lumea aceasta. Aci se pot aduce nenumărate exemple, din cari se se vadă, că copiii moștenesc însușiri, corporale și spirituale, dela părinții lor.

3. Cum a zis Dzeu cătră Adam? „*Blăstemat fie pământul din cauza ta, spini și polomidă se-ți producă...*“ Așadară Dzeu nu a blăstemat numai pe șerpe și pe om, ci și pământul pentru păcatul omului. Stăpânirea omului preste animale parte se perde, parte se slăbește. Făpturile lui Dzeu perd din bunătatea lor primitivă. Cu exemple luate despre ferele sëlbatice, despre plantele veninoase, despre *spini și polomidă* învățătorul va arăta elevilor în ce constă acest blăstēm.

Resumare: Păcatul strămoșesc a fost nu numai lui Adam și Evei spre stricăciune ci tuturor urmașilor lor, ba chiar și naturii, preste care era omul stăpân.

c) *Dzeu este atot drept.*

Pedeapsa dictată este foarte mare. Oare este ea și dreaptă? Da căci și păcatul la părere mic (a mușca din un măr), în faptă a fost foarte mare și greu (v. m. s.).

Șerpele, ce e drept nu a mâncat, dară a amăgit cu minciuna pe Eva. Amăgirea este tot așa de rea ca și fapta.

Eva nu a făcut răul din îndemnul seu propriu, ea a ascultat numai pe șerpe; dară ea trebuia să nu creadă și să nu asculte de șerpe, ci de Dzeu... N'a făcut aceasta — Dzeu a pedepsit-o.

Dar Adam...? El nu trebuia se asculte de Eva și se mance din poama oprită, ear dacă a mâncat să se fie căit, și se fie cerut ertare, nu se arunce vina pe Eva. El încă a făcut o faptă rea și de aceea Dzeu l-a pedepsit și pe el.

Așadar toți trei au fost vinovați; toți trei au fost pedepsiți. Cum au fost faptele, așa au fost pedepsele. Dzeu respăltesse fiecăruia după faptele lui. *El este atot drept.*

IV.

„*Tu nu ești un Dzeu, căruia să-i placă fărădelegea; cel rău nu rămâne înaintea ta*“. Psalm. 5. 4. — „*Dumnezeu respăltesse fiecăruia după faptele lui*“. Rom. 2. 6.

V.

Oamenii cei dintăiu au călcat o singură poruncă și și-au încărcat sufletul cu o mulțime de păcate. Oare nu se întemplă asta și cu voi? Exemple din viața copiilor. Împliniți deci totdeauna poruncile lui Dzeu (cererea III) și ale părinților vostri. Faceți numai cele bune și încunjunjați reul, căci atunci nu veți fi alungați dela fața lui Dzeu, ci sântiți numele lui (cererea I).

Nu fiți amăgitori, ca șerpele, și nici nu vă lăsați a fi amăgiți de alții! Totdeauna vă rugați, ca Dzeu să vă fe-rească de ispite, să nu cădeți în păcate și să vă pă-zască de tot reul (cererea VI și VII)!

Ce veți face voi, când cineva vă îndeamnă să faceți fapte nepermise (a minți, a înșela, a fura...)?

Cum va fi Dzeu față de aceia cari fac fapte rele... fapte bune? Exemple.

Doauē legi noane*)

La 1. Noemvrie n. a. c. a intrat în viață respective s'a pus în practică doauē legi de nou aduse, anume articolul de lege 18 din anul 1893, referitoriu la „*procesele sumare*“ (A sommás eljárásról) și articolul de lege 19 din 1893 referitoriu la „*mandatele de plătire*“ (a fizetési meghagyásokról).

Ambele aceste legi taie adēnc în viața poporului, fiind că ating cauzele de drept, de imprumut, de procese ale poporului cari se pertractează la județele cercuale (Bezirksgericht, járásbiróság), și normează o procedură noauă față de procedura veche de până acuma.

Ne împlinim deci o datorință patriotică-națională față de cetitorii noștri și, preste tot, față de poporul român, dacă ti atragem atențiunea asupra acestor legi și-l facem, după putință, cunoscut cu ele, în scopul ca să se știe orienta, să nu devină pradă neștiinței lor și obiect de esploatare lūmei speculative, care ca și până acum în neștiința și în neorientarea poporului au aflat și avut un izvor bogat de câștig speculativ.

Una dintre deosebirile prin cari difer aceste legi de procedură de până acum, este aceea că în unele cauze procesuale — pre cari le vom numi mai jos — nu se mai recere, ca oamenii să fie mai întâiu citați la județ, ascultați și apoi judecați a plăti, ci la acusa așternută se emanează din partea județului îndată *mandatul de plătire cătră cel acusat*. Și dacă acusatul nu bagă de seama, nu face îndată opoziție „*protest*“ (ellentmondás), ci va aștepta ca se fie citat la județ și ascultat, cum era dă-tina până acuma, atunci mandatul de plătire (fizetés meghagyás) se arēdică la putere de drept, capētă putere de esecuțiune etc. fără ca părțile procesuante să se mai înfățișeze înaintea judecătoriei. Acest sistem de inproce-suare cam seamenă cu procedura de până acuma în *procesele cambiale*.

Altă deosebire esențială, între procedura aceasta noauă și între cea veche, este verbalitatea. Adecă acusarea și apērarea în cauzele în cari procesuanții vor fi citați în fața județului, se va face cu graiul viu, nu se va scrie atăta, ca până acuma; apoi apelațiunile la tribunal și chiar și la tabla regească când ajung aci să se delibereze, se vor delibera earăș în formă de pertractare verbală: cu graiul viu, la care procesuanții vor fi citați în per-soană sau prin advocații lor.

O altă deosebire esențială este lărgirea cercului de activitate a județului sumariu (járásbiróság, Bezirksgericht) în unele cauze, pe cari le vom vedea mai jos.

*) După „F. de Dum.“

După aceste puține observări generale, trec a arăta în special cuprinsul numitelor legi, însă se înțelege de sine pe scurt.

Legea art. 18 din 1893 referitoare la procedura în cauzele sumare (a sommás eljáíásról) a mai lărgit competența județelor cercuale, cu alte cuvinte: dela prima Noemvrie încolo se poate înprocesua pentru mai multe gălcevi la județul sumariu și adevă: a) toate afacerile, cari și până acum au aparținut la competența lor, apoi și procesele dela 20—50 fl. cari până acum erau avisate la competența judecătorească cercuală ca „bagatel“;

b) se vor putea înprocesua la județul cercual — peste cele de sub a) — încă și cause de drept de proprietate, de posesiune, de despăgubire din partea societăților liniilor ferate, de cumva valoarea realităților de sub întrebare nu trece peste suma de 500 fl., — apoi — tot până la această valoare — cause pentru acceptarea sau depunerea socotelilor, pentru validitatea sau desvaliditatea documentelor, (contracte, obligațiuni) și în fine afaceri comerciale, industriale ș. a.

c) Cause de drept la cartea funduală (ștergerea ori nimicirea întabulărilor) și cause de moștenire (ereditarie) până la valoarea de 200 fl. v. a. și încă altele, asemenea se pot înprocesua la județul cercual.

Despre acțiune acasă, (kereset.)

Fiecare om, care voește să înprocesueze, are dreptul să se prezenteze în persoană la județ și se înprocesueze cu graiu viu; județul este îndatorat să-i ia acțiunea la protocol, se lumineze pe acuzătoriu asupra împrejurărilor de acuzare, se-l someze ca să procure și alături la protocol toate documentele și dovezile, de cari are trebuință; asemenea și în astfelu de chip poate apoi, după încheierea procesului, se cere execuțiunea și licitațiunea, tot cu graiu viu.

Toate acestea le poate face, cel ce vrea, și prin avocat.

La ziua de pertractare părțile citate înaintea județului trebuie să vină punctual și anumit la ora pusă de județ, și vor intra în sala judecătoreului în acelaș rând pre cum vor fi scriși pe tăblița județului. Așadară nu mai există îndreptățirea de până acu: de 2 oare de așteptare computate dela ora prefiptă ca termen de prezentare.

Pertractarea va decurge cu graiu viu și nu e permis a ceti din acasă, ci rugarea, respective apărarea trebuie rostită cu gura; documentele pot fi cetite și acudate la protocol.

Remediile de drept permise de lege sunt: apelațiunea și revisiunea, în termen de 15 zile dela publicarea sentinței. Apelațiunile se vor judeca la tribunalele regești punându-se în cauză termen de pertractare și fiind părțile citate, ca la forul prim.

Judecata asupra apelațiunei se va face eară verbal cu graiu viu și în prezența părților. Revisiunile se vor judeca — după împregiurări — ori la tabla regească, ori la Curiă, însă aici nu se mai primesc părțile în persoană, ci vor trebui să fie reprezentate prin avocați.

E de însemnat că după această lege, substituirea la pertractare este mai înlesnită decât până acuma. Așa de exemplu rudenile în linia dreaptă, ascendentă sau descendentă, pot să vină la pertractare ca reprezentantele celui citat în proces: tata ori mama pentru copil, ori copilul pentru tată, mamă, moș (bunic); bărbatul poate reprezenta pre soția sa și pe neamurile ei în linia dreaptă ascendentă ori descendentă; soția poate prezenta pe bărbat, fratele pe frate, sora pe soră, un improcesuat pe alt improcesuat; se recere însă ca reprezentantele să aibe plenipotență în regulă dela cel ce-l trimite la pertractare.

Atâta — spre orientare generală — din această lege.

Din legea articolul 19 din 1893 numită: „A fizetés megahyásokról,“ pe românește traducând: „Despre mandatele de plătire,“ dăm următoarele informațiuni:

Această lege tinde a face și mai mari înlesniri creditorului la încasarea pretensiunilor sale, cari aparțin însă la competența județului sumariu (cercual). Astfel deci creditorul poate cere la județul sumariu, ca acesta, fără nici o citare sau ascultare preventivă să emaneze către debitor un mandat de plătire, în care mandat i-se va spune debitorului, că până în 15 zile dela primirea mandatului să plătiască nesmintit acuzătorului suma, resp. obiectele cari i-se vor cere.

Astfel de mandat de plătire se poate cere — numai la județul cercual — la sume până la 1000 de coroane (500 fl.) sau la obiecte ori la papire de valoare până la aceeaș sumă (1000 de coroane), apoi la pretensiuni, obiecte etc., cari aparțin la competența judecătoreiei comunale.

Contra mandatelor de plătire legea nu admite alt remediu de drept decât: „Opoziția“ (contradicțiunea, ellentmondás) care trebuie așternută în termen de 15 zile, computate dela ziua primirii mandatului, către acelaș județiu sumariu, care a emanat mandatul de plătire. Această „oposiție“ se poate da la protocol ori în scris, ori și cu graiu viu, și de ocamdată nu trebuie documentată; se poate face în fine această opoziție, chiar și la înmănuătoriu mandatului de primire, dacă acesta o știe face.

Mai este un remediu contra acestor mandate, așa numit „recurs“ (felfolyamodás) dar asta atinge numai eventualele greșeli în formă pe cari le-ar comite — eventual — județul sumariu.

Dacă în restimp de 15 zile nu se dă opoziție, atunci mandatul de plătire devine executabil, adevă județul ordinea execuțiunea pentru încasarea eventual cedarea [predarea] sumei [obiectelor] cuprinse în mandatul de plătire; dacă însă opoziția se face în termenul hotărît, atunci județul pune termen de pertractare, citează, ascultă părțile și hotărăște prin sentință.

(Va urma)

Durerile pricinuite prin catastrofele trecute peste capetele noastre în restimpul de 7 săptămâni, anume din 23 August a. c. st. v. până în 10 Octomvrie a. c. st. v., și mai ales prin pierderea și a celui din urmă iubit copil al nostru, ne-au zguduit din temelie atât sufletește cât și trupește. Și dacă nu am fost cu desăvârșire striviți de ele, avem

să mulțămim de o parte Prea-bunului Dumnezeu, în care o singură clipită n'am încetat a nădăjdi, și despre care cu supunere creștinească recunoaștem, că a avut dreptul de a ne și lua aceea ce oarecând, de bună voie, a aflat de bine a ne da, ear de altă parte acelor oameni de bine, cari au ținut ca în felurite chipuri să tindă a ni le alina.

Pe când înălțăm dar rugăciune către Părintele ceresc pentru că ne-a invrednicit a purta fără po-tigheală greul zilelor în cari a trebuit să perdem pe toți trei dragi copiluții noștri, pe atunci de altă parte cu dragoste creștinească mulțămim tuturor acelor rudenii, prietini, binevoitori și cunoscuți, cari s'au aflat îndemnați a și da silința ca să ne mângăe prin condolări, în zilele de restriște pentru noi, și să ne ușureze marele păs sufletesc prin asistarea la tristul act al îngropării fiului nostru Traian.

În deosebi mulțămim și de astădată Prea Sântiei Sale Dlui Episcop diecesan Nicolae Popea, carele prin o frumoasă cunună de flori naturale a contribuit la domolirea suferințelor noastre; Prea-cuvioșiei Sale Părintelui Arhimandrit Filaret Musta, care n'a pregetat a lua parte la conductul funebral; Onoratei preoțimi slujitoare; corpurilor profesionale dela ambe secțiunile Institutului nostru diecesan, cari au făcut tot ce le-a stat în putință în scopul ușurării noastre sufletești; corului imbinat, în frunte cu absolventul de teologie D-l Stefan Otonoga; onorabilei familii Marin-Bălan, care n'a încetat a ne veni în ajutoriu în tot timpul de grea cumpănă pentru noi; tinerimei teologice și pedagogice; elevilor Curuț și Muntean, cari și-au dat silința a ne însenina tocmai în momentul când ne era lumea mai neagră, când adecă pământul era gata să înghiță pentru tot-deuna pe cel din urmă odor al nostru, pe Trăianuț, și onoratei Redacțiunii dela „Foaia diecesană“ carea n'a întârzit a aduce la cunoștința publicității zdrobitoarele lovituri ce le-am îndurat.

Dumnezeu să răsplătească tuturor acelora, cari prin aceea, că s'au făcut părtași la durerile noastre, ne-au făcut și noaue mai ușoară suportarea lor!

Caransebeș în 18 Octomvrie 1894.

Gerasim Sêrb și soția
Ana Sêrb născ. Trettina.

Varietăți

Țarul Rusiei, Alexandru III, a reposat Joi între 2 și 3 oare d. a.

Spre știre celor interesați. Având în vedere, că în mult prețitul ziaru ce redigeți, faceți din când în când cunoscut atari legi și ordinațiuni, care interesează mai de aproape poporul nostru, îmi iau voia a aduce la cunoștința cumcă Înaltul ministeriu prin ordinațiunea sa Nr. 58,332 ex 1891 partea a III-a punct. 12 care sună despre încasarea vamei de țerg, prescrie, cumcă preoții, cari vin în cause oficioase și sunt provăzuți cu insignii

bisericești, va să zică sunt îmbrăcați în reverendă, sunt scutiți de vama ce este a să plăti. De și e aici vorba de un drept mic totuș este un drept și e bine, ca să ne știm folosi de el. Deși arendașii și vamașii dela orașe ar trebui să știe sau dacă au studiat această ordinațiune să o și esecute, totuș însă nu o fac, ci numai dacă li-se cere espres făcându-se provocare la numita ordinațiune ministerială, apoi n'au încătrău, trebuie să o respecteze. Preoții noștri vor face bine dacă mergând la orașe în cause oficiale să vor însinna la arendașul general preste vama de țerg și vor cere să li-se asigureze dreptul garantat prin numita ordinațiune, adecă de a fi scutiți de vamă la intrarea în orașul unde au trebi oficioase. — *Isaia Popovicu*, paroh.

Recruții garnisoanei din Caransebeș a regimentului nostru Nr. 43 au depus cu solemnitatea obicinuitul jurământul prescriș. La acest act POD. protopop A. Ghidiu a ținut o cuvântare potrivită cu însemnătatea momentului.

O noaue boală a viței de vie. În Franția s'a ivit o noaue boală a viței de vie, care este aproape tot atât de stricăcioasă pentru vie ca și filoxera. Noaue boală se numește „*Gambose bacillaire*.“ Din cauza aceasta, ministerul unguresc de comerțiu a și dat o ordinațiune către mai multe direcțiuni ale căilor ferate ungare, prin care fără permisiune specială dela ministeriu, oprește atât importarea, cât și trecerea pe teritoriul țerei noastre a ori-cărui soi de vițe de vie din străinătate, nefăcând excepțiune nici Austria și Croația.

Influența căsătoriei asupra etății. Statisticianul Bertillon a făcut studii despre influența căsătoriei asupra etății omului și rezultatele, la cari a ajuns, sunt foarte încurajatoare pentru candidații de însurătoare. Studiile sale se refer mai mult la Franția, Olanda și Belgia, se pot aplica însă și la Austro-Ungaria. Bertillon ne spune că dela 25—30 de ani bărbații însurați mor în raportul 6: 1000, cei neînsurați 10: 1000 și văduvii 22: 1000. Dela 30—55 ani casurile de moarte ale acestor diferite clase se urcă la 7, 11 și 19 pe o mie. În etățile mai înaintate se arată aceeaș diferență în favorul celor căsătoriti față cu necăsătoriti. La prima vedere se pare curios, dar totuși de înțeles, că văduvii sunt mai mult espuși morții. Singura excepțiune în cifra raportului mortal din clasa de jos (mai tineri) a căsătoritorilor se arată atunci, dacă respectivii se căsătoresc în etate de tot tineră. Tinerii însurați în etate de 18—20 ani mor în același raport ca și bărbații în etate dela 65—70 de ani. Pentru etatea femeilor nu se arată atât de favorabilă căsătoria, ca pentru bărbați. Influența ei nu se manifestă sub 25 ani, ci numai de aci încolo. Necăsătorite mor în etate dela 30—35 ani 11 la mie. Sub 25 ani casurile mortale la femeile căsătorite sunt mai multe ca la cele necăsătorite. Dela 40 de ani în sus femeile căsătorite trăesc cu mult mai mult decât cele necăsătorite. Văduve de etate mijlocie nu trăesc cât femeile căsătorite sau și cele necăsătorite de aceeaș etate. Un bărbat, care se căsătorește în etate de 25 ani, dacă nu vin eventualități, singur poate cacula la o etate de 65 ani, până când cel necă-

sătorit de aceeași etate, dacă și mai târziu nu se însoară își scurtează prin aceasta viața cu 5 ani.

Au apărut :

Calendariu pe anul dela Christos 1895. Anul XVI. Prețul 30 cr. v. a. Arad, editura Tipografiei diecesei gr. or. române a Aradului.

Calendarul Aurorii pre anul comun 1895. Cu ilustrațiuni. Edit. Tipografiei „Aurora“ A. Todoran. Prețul unui exemplar 30 cr. Spedat prin poștă 35.

Calendarul Badii Iulon pe anul comun 1895. Anul I. Editura Tipografiei „Aurora“ A. Todoran. Prețul 16 cr. cu porto 19.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala comunală elementară, cu limba de propunere română și magiară, din comuna Zold.

Emolumentele sunt.

1. Salariu 300 fl.
2. 16 metrii de lemne.
3. Scripturistica 5 fl.
4. Cuartir cu un juger grădină pentru legumi.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt îndatorați, a-și înainta recursurile în limba magiară și provăzute cu timbrul necesar înaltului ministeriu reg. ung. de culte la comisiunea administrativă a comitatului Caraș-Severin până la 6 Noemvrie st. n. 1894.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta și cântăratul după ritul gr. or. român.

Zold în 1 Octomvrie 1894. 2-3 [67]

Scaunul școlariu.

Edict

Zenobie Miu din Cacova cercul Oraviței comitatul Caraș-Severin părăsind pre soția sa legiuită Floarea născ. Nedelco, și de mai mult timp neștiindu-i-se locul de ubiațiune, pre baza decisului Venerabilului Consistoriu diecesan al Caransebeșului ddtto 11 Ianie 1893 Nr. 36 B. prin aceasta este citat conform §-lui 122 din regulamentul pentru procedura judecătorească în cauze matrimoniale a să se presenta nesmintit înaintea scaunului protopresbiteral gr. or. rom. al Oraviței în termen de patru luni dela prima publicare a acestui edict în „Foaia diecesană.“

La cas de neprezentare, după trecerea termenului indicat, să se va purcede conform §-lui 123 din regulamentul pentru procedura judecătorească în cauze matrimoniale.

Oravița la 24 Sepremvrie 1894. 3 3 [65]

Alexandru P. Popovici
protopresbiter, ca președinte.

Mitrofan Simu
not. scaun.

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de învățătoriu dela școala confesională gr. or. din Srediștea-mică să scrie

prin aceasta concurs cu termen de 30 de zile de recurgere dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani 300 fl.
2. Șasesprezece metri de lemne, din cari are a se încălzi și școala.
3. Pentru conferințe 10 fl.
4. Paușal scripturistica 5 fl.
5. Doauă jugere de pământ de arătură.
6. Cortel liber cu grădină de legumi.
7. Dela înmormentări unde va fi poftit 50 cr.

Reflectanții își vor instrua recursurile cu documentele recerute și, adresându-le comitetului parohial, le vor trimite oficiului protopresbiteral gr. or. al Vârșetului în Srediștea mică via Versecz. Afară de aceasta petenții să vor presenta în atare Duminecă sau sârbătoare în st. biserică, dar nu în ziua de alegere.

[66] 3-3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Tinctura de Zacherlin este o invențiune minunată. Ea se poate introduce în locuri, unde nu ajunge praful de Zacherlin și nimicește momentan și sigur ori ce insecte.

Tinctura de Zacherlin se folosește mai ales spre nimicirea oanelor de stelnite, pureci și păduchi în cuibate în crepături, în scânduri, și pe pelea ani-

malelor. Întrebuințată cu praful Zacherlin ofere cel mai grabnic și trainic rezultat contra insectelor.

Tinctura de Zacherlin se capată în prăvăliile, ce au

și Zacherlin, în sticle de 25 cr. și 1 fl.

Pentru întrebuințarea practică a tincturei se află un instrument anume făcut, ce constă 1 fl.

[19] 10-10